

wie een goed gesteld stukje in een lokaalkrantje en een hartig woordje in kerk of school van meer beteekenis is dan een rekst aan den minister.

Ook in andere landen is men in deze richting werkzaam en 't is te hopen, dat als eenmaal door de overbevolking volgens de lugubere voorspelling van Sir William Crookes de aarde bedekt zal moeten zijn met een reusachtig graanveld, het afgetobde menschengeslacht nog liefde genoeg voor de gevleugelde apostelen der blijheid zal bezitten, om hun hier en daar een hoekje voor woonplaats te reserveeren.

Aan het debat, dat op deze inleiding volgde en waaraan werd deelgenomen door eenige heeren, die reeds met veel ijver voor vogelbescherming werkzaam waren geweest, bleek men het er over eens te zijn, dat voor onze vereeniging op dit gebied veel te doen valt en dat samenwerking met de bestaende vereenigingen voor dierenbescherming in vele gevallen zeer gewenscht en voordeelig zal zijn.

Daarna vertoonde de heer A. A. van Pelt Lechner het hierbij afgebeelde viertal kievitseieren. Zij zijn hem gezonden in het laatst der maand April j.l., uit *Rinsumageest* (Fr.). De twee bovenste zijn uit één nest; het links geplaatste daarvan is licht zeegroen van grondkleur met dof zwartbruine vlekken en vlekjes en eenige dieper liggende grijze vlekken; het rechtsgeplaatste eveneens zeegroen van grondkleur doch, vooral naar de stompe pool toe, meer bruinachtig, terwijl de spitse pool uiterst dunschillig is en door de intrekking van water en stof een witgrijze kleur heeft

verkregen. De beide onderste zijn uit verschillende nesten; het links geplaatste is ruwschalig, groenachtig van grondkleur en, in afwijking van den regel, met een krans van zwarte vlekken om de spitse pool; het rechts geplaatste trok vooral de aandacht der belangstellenden; dit ei doorloopt, aan de spitse pool met fraai lichtgroen beginnende en aan de stompe pool met een bijna dichten krans van dof bruin eindigende, verschillende kleurschakeeringen, die als grondkleur bij de kievitseieren voorkomen; wat de gedaante van dit ei betreft, deze is in tegenstelling met die der drie overige, in het geheel niet afwijkend van den meest voorkomenden vorm.

(Zie over een dergelijk geval ook *De Levende Natuur* V, blz. 100).

Gedurende de vergadering werd nog voor de bibliotheek der Vereeniging ontvangen een exemplaar van Alberda's *Aves Neerlandicae*, geschonken door de uitgevers, terwijl de heer P. J. van Houten haar verrijkte met eenige brochures over vogelbescherming in onze Indische bezittingen.

Te drie uur sloot de voorzitter de uitstekend geslaagde bijeenkomst. Onder geleide van Dr. J. Büttikofer maakten verscheidene leden nog een wandeling door de Diergaarde met haar prachtige volière's, aardige rotstuintjes en weelderig geboomte, waarin veel zangvogeltjes nestelen.

De secretaris

JAC. P. THIJSSÉ.

NATUURHISTORISCHE VEREENIGING TE HAARLEM.

Op Dinsdag 30 April hield de jeugdige vereeniging hare eerste werkvergadering. Ofschoon de opkomst wel wat te wenschen overliet, bewezen toch de aandacht bij de voordracht en de bijdragen, alsmede de aangename discussie, vragen, enz., dat de aanwezigen genoten.

De voorzitter wees er in zijn openingswoord dan ook op, dat onze vereeniging reeds heel wat kracht begint te ontwikkelen, getuige het voor Haarlem betrekkelijk reeds groot getal van 44 leden.

Verder besprak hij het nut van zoo'n onderlinge bijeenkomst, het elkaar steunen en helpen bij moeilijke vraagstukken, het elkaar leenen van boekwerken, enz.

Voor de meer beginners is het wel eens lastig, om met de vragen voor den dag te komen; men is allicht soms bevreesd, dat men eene te eenvoudige vraag zal doen, of men weet zijn vraag mondeling minder goed weer te geven, daarom had het bestuur besloten een vraagbus te plaatsen.

Ten slotte deelde de voorzitter mede, dat er voor de groote vacantie nog een vergadering zal worden gehouden en wel op 28 Mei e. k.

Hierop hield de heer Sturing zijn voordracht over enkele onzer boomen in 't voorjaar. Aanwezig waren vele takken en takjes tot toelichting, waarvan enkele door koele bewaring een veertien dagen waren teruggehouden en aldus een eigenaardig beeld gaven van het ontwakende leven in 't voorjaar.

Kastanje, als uitgangspunt om een en ander aan op te merken: bladstand (kruisgewijs tegenoverstaand), litteekens (vaatbundels), zijknoppen, eindknoppen, bladknoppen, gemengde knoppen, knopschubben, overeenkomst met bladeren, spoedige groei der knop tot tak in 't voorjaar, ontwikkeling van alles, wat er in den winter op de doorsnede te zien was, afvallen der knopschubben, litteekens daarvan, terugblik op die plaatsen der vorige jaren (spreker vertoonde twee takken, waarvan de oudste eindden 10 en 12 jaar oud waren).

Jep. Groei der verschillende knoppen, hoe verder naar 't eind, hoe meer ze uitloopen en hoe langer den volgenden zomer de takken worden, bladstand, knoppen, vroegtijdige bloei, gevleugelde vruchtjes, als stuivertjes langs de trottoirbanden, waar eens knopschubben en meeldraden lagen.

Linde. Verschil in schors en takstand met den jep, knoppen glimmend rood met 2 schubben, 1 groot, 1 klein, steunblaadjes in den knop. Gebruik van de takken van jep en linde als geschikt erwtenrijs (afwisselende bladstand).

Eschdoorn. Bladstand, knoppen; van een drietal soorten werd de standplaats in en om Haarlem aangegeven, vooral gewezen op den mooien bloei van den spitsbladige.

Esch. Zwarte knoppen, bloei, eerst bloem, dan bladknoppen.

Manna-esch. *Fraxinus Ornus*, in 't plantsoen aangewezen. Dit gaf later aanleiding tot verklaring van den naam Mannetjes-esch in tegenstelling van Zaad-esch.

Plataan. Schors in platen afvallend, ook soms bij de eschdoornen, vandaar hunne latijnsche soortnamen: *pseudoplatanus* en *platanoides*; 2 soorten Oostersche. Westersche. Eigenaardig zitten bij de platanen de knoppen in den bladsteel verborgen.

Els en *Hazelaar* genoeg bekend, de eerste gesteelde knoppen, jonge ♂ en ♀ bloemen en oude vruchten van 't vorige jaar; de ♂ spoedig afvallend evenals bij den hazelaar. Bij den els ♂ en ♀ katjes reeds in den herfst aanwezig, bij *berk* en *hazelaar* de ♀-verborgen, bij de eerste in gewone knoppen, bij de laatste in wat bredere, platte knoppen.

Beuk, *wilg*, *populier*, *acacia*, *vogelkers*, *eik*, *haagbeuk* werden maar even genoemd, om een oogenblik langer te verwijlen bij enkele *coniferen*, waarvan de kennis gewoonlijk al zeer gering is. Achtereenvolgens werd in 't kort met teekeningen op het bord toegelicht het verschil in groepeerings der naalden, de doorsnede daarvan, de eigenaardige vorm en stand van de kegels van verschillende soorten *Pinus*, *Picea*, *Abies* en *Larix* terwijl ook de *Taxus* eene beurt kreeg. Als bijdrage gaf de heer Leonard A. Springer iets over *Forsythia's* ¹⁾

Een in onzer parken veel voorkomende bloemstruik is de *Forsythia*. Hiervan bestaan twee hoofdsoorten met hunne variëteiten en een hybride:

Forsythia viridissima en *Forsythia suspensa*.

Forsythia intermedia.

Van *Forsythia viridissima* één variëteit nl.: *Forsythia viridissima fol. var.* en van *Forsythia suspensa* twee variëteiten *Sieboldii* en *Fortunii*.

De *F.* bloeien zeer vroeg en trekken daardoor zeer de aandacht van het bloemlievend publiek, doch buitendien zijn zij voor plantkundigen merkwaardig om een botanische eigenschap nl. het dimorfisme in hun geslachtorganen. Het bestaat hierin, dat er exemplaren zijn, waarvan de bloemen lange stijlen en korte meeldraden, andere korte stijlen en lange meeldraden hebben.

Dippel is daardoor op een dwaalspoor geraakt en heeft de *Forsythia's* als volgt verdeeld:

Langstijligen:	Kortstijligen.
<i>Forsythia viridissima</i> .	For. Sieboldii.
" <i>intermedia</i> .	" <i>Fortunii</i> .
" <i>suspensa</i> .	

¹⁾ Zie *Tijdschrift voor Tuinbouw*, 1898, 3e jaargang.

Zowel Gray, Darwin, als Zabel hebben op dit dimorphismus gewezen.

Dippel heeft er bij het samenstellen van zijn dendrologie niet op gelet; zijn determinatie en classificatie is dus onjuist.

Spreker had medegebracht bloemen van:

Forsythia vridissima (langstijlig).
" intermedia (kortstijlig).
" Sieboldii

Daarna nam de heer Ten Napel het woord. Hij toonde den leden een kaart van wat de Haarlemmers gewoon zijn te noemen „Elswood om“.

Op deze kaart waren aangegeven de vindplaatsen van vele planten, niet de overal voorkomende als paardebloem, madeliefje, pinksterbloem, etc., evenmin die, welke met zzz geteekend zijn.

Laatstgenoemde toch moesten naar sprekers oordeel volstrekt niet aan iedereen bekend worden uit vrees voor uitroeien.

Het doel, dat spreker met deze kaart beoogde, was, het den leden, die niet veel tijd hebben om de natuur in te zwerven, te vergemakkelijken. Ook voor vreemdelingen was het z. i. zeer gemakkelijk een botanische kaart te kunnen verkrijgen. Dit zou een wandeling zeer veraangenamen en — wil iemand b.v. Aristolochia of Adoxa, hij stevent, met de kaart in de hand, recht op het doel af.

Om zulke kaarten, waarvan spreker zich voorstelde van Haarlems onstroken er een 6-tal te vervaardigen, zoo volledig mogelijk te maken, was samenwerking der leden noodzakelijk.

Dan zouden er, na eenige jaren, mogelijk wel stappen gedaan kunnen worden door de vereeniging — zoo luidde sprekers wensch — om zulke kaarten in den handel te brengen.

Op de kaart was o. m. aangegeven de vindplaats van *Eranthis hiemalis* (Winteraconiet), *Anemone ranunculoides*, *memorosa* en *pulsatilla*, *Petasites* off. (Gr. Hoefblad) en *Tussilago farfara* (Kl. Hoefbl.) *Bryonia*, *Ajuga* en *Batrachium*, *Nymphaea alba*, *Chrysanthemum*, *Adoxa moschatellina*, *Scilla Sibirica*, *Corydalis*, *Ornithogalum*, *Primula*, *Caltha*, enz. Staande de vergadering werd door de leden nog menige vindplaats opgegeven.

Met *Corydalis* bovengenoemd wordt bedoeld *Corydalis solida*; spreker toonde eenige exemplaren van *Corydalis cava*, door hem uit Vollenhove ontvangen; ook liet hij zien *Ornithogalum nutans* (bij Beverwijk gevonden) ter vergelijking met *Orn. umbellatum*.

Met een woord van dank aan de sprekers en aan de aanwezigen sloot de voorzitter deze welgeslaagde eerste vergadering.

J. STURING, 1e Secr.

Verslag van de vergadering van de Natuur-historische Vereeniging te Haarlem op Dinsdag 28 Mei in de „Vereeniging“.

Het kleine vergaderzaaltje was spoedig geheel gevuld, de voorzitter opende de vergadering en wijdde allereerst enkele woorden aan de nagedachtenis van den grooten Haarlemschen botanicus F. W. van Eeden, wiens naam steeds bij alle botanici in aandenken zal blijven. Onze vereeniging had dan ook gemeend den afgestorvene hulde te moeten brengen in de vorm van een krans, bestaande uit „het onkruid“, dat hem zoo lief was. De voorzitter brengt den heer Sturing dank voor zijne bemoeiingen in dezen. Een paar foto's doen de rondte onder de leden.

Naar aanleiding van een aanvraag uit Rochefort sur Mer verzoekt de heer Calkoen om *spergularia*-soorten, bloeiend en in vrucht.

De heer Borneman had ter vergadering mede genomen het *Maandschrift voor bijenteelt*

Nadat de voorzitter den leden nog op de vraagbus heeft gewezen, terwijl hij zich tevens aanbevolen houdt voor te houden voordrachten en te geven bijdragen, wordt er besloten op Dinsdag 2 Juli een openlucht-vergadering te houden buiten Haarlem.

Na lezing der notulen, ontvangt de heer Leonard A. Springer het woord, die aan de hand van Heukel's schoolflora enkele geslachten van boomen bespreekt. Voor zoover betreft de *Coniferen* waren ter vergadering aanwezig tal van kegels en takjes. Na deze komen aan de beurt tal van geslachten: *Pterocarya*, *Salix*, *Ulmus*, *Quercus*, *Mahonia*, *Acer*, *Calycanthus*, *Colutea*, enz.

Uit een en ander blijkt duidelijk, dat Heukel's schoolflora

vooral wat de ingevoerde betreft, verre van geheel juist is. Van sommige geslachten komen veel te weinig soorten voor, terwijl van andere soorten genoemd worden, die of hoogst zelden, of in 't geheel niet voorkomen. Spreker wil volstrekt Heukel's schoolflora niet veroordeelen, hij verkiest die boven andere, juist omdat ze zooveel gekweekte planten bevat, alleen wijst hij op de groote moeilijkheid in dezen en op het vele, dat er nog te verbeteren valt. Hij, die dagelijks met duizenden boomen en struiken in aanraking komt, die maar al te goed weet, op welke wijze op sommige kweekerijen met de namen wordt omgesprongen, moest zich tot de opgenoemde geslachten beperken, daar de tijd verstreken was en ook anderen als 't ware hunkerden om een en ander te laten zien.

De heer Backer vertoont een en ander uit Haarlems omgeving, waaronder vele zeldzame, o.a. *Hyoscyamus niger* enz.

De heer Geevers heeft voor de liefhebbers eenige eieren van de zijderups mede gebracht, die gereeden aftrek vinden.

De heer Greshoff wijst op het verschil in uiterlijk van den kelk bij de ♀ en ♂ koekoeksbloem, *Lychnis diurna*.

De heeren Schouten en Ten Napel deelen verder een en ander mede over de onderlinge excursies, die vrij geregeld elken Zondagmorgen door clubjes worden ondernomen. Van het gevondene wordt aan de vergadering veel getoond, waaronder we opmerken eene aardige bandvorming bij de paardebloem. De heer Ten Napel deelt een en ander mede over de excursie naar de Ankeveensche plassen, waaraan door enkele Haarlemmers werd deelgenomen. Een der vandaar medegenomen *Calla palustris* groeit thans welig in een der vijvers van een buiten achter den Hout.

Uit zijn rijk herbarium heeft de heer Leonard A. Springer nog een en ander mede genomen, wat wel bezienswaardig is. We noemen daarvan bladeren in allerlei vormen van onzen gewonen eik, vooral toch aan het eiken hakhout vinden we daarvan een verscheidenheid, die gerangschikt, zooals de heer S. dat vermag, het hart van menig natuuronderzoeker doet popelen. Daarnaast worden takken met bladeren getoond van een eik, die zich op de hoogste duintoppen onderscheidt door krachtigen, gedrongen groei, enz. die zich juist voor die gronden heeft aangepast, waarvan dan ook door de zorgen van den grooten architect massa's jonge planten ter duinbeplanting zijn gekweekt. Verder werden vertoont de bij de hybriden van *Mahonia's* zoo vaak voorkomende overgangen van enkelvoudigen tot samengesteld geveerde bladeren zie blz. 168

Eindelijk nog een aardige door de beharing zilverkleurige zeer constante variëteit van *Salix repens* en bladeren van den gewonen gouden regen, die we bij klaver klaver-4 -5, enz. zouden noemen.

Door de zeer geanimeerde discussie, de vele vragen enz. was het een recht gezellige avond, waar veel geleerd en genoten werd. De voorzitter wees er in zijn sluitingswoord gan ook op, dat aldus voortgaande de Haarlemsche N.H.V. in bloei zal moeten toenemen, eindelijk nog een woord van dank aan de sprekers, inzonderheid aan den heer Leonard A. Springer, die uit zijn schat van kennis ons zooveel heeft geleerd.

De 1ste secretaris

J. STURING.

Verslag van de excursie van 2 Juli, onder leiding van den heer Leonard A. Springer, door het Bloemendaalsche Park.

Het theoretische, op onze vorige vergadering gegeven, werd hier thans nader toegelicht. Een 26-tal leden en eenige introducés, die zich trouwens ook al weer als leden opgaven (het aantal leden bedraagt thans 61), bevonden zich onder zijn gehoor. 't Was een aardig gezicht, dien groep over den weg te zien laveeren, nu naar deze dan naar gene struik of boom te zien turen, luisterende naar de verklaringen van onzen leider. Mogen de meesten ook al de finesses er niet van onthouden, bij allen werd het oog geopend voor het vele schoons, dat er te zien en op te merken valt bij de sierlijke bloemheesters, die in den laatsten tijd zijn ingevoerd, of gewonnen. We laten met opzet de namen uit ons verslag weg, aan eene dorre opsomming met enkele kenmerken heeft men toch niet veel. Honderden vragen werden gedaan, en beantwoord. Dat ook daarenboven nog vele andere zaken ter sprake kwamen, spreekt van zelf. Zoo werden ons boomen getoond, die met hun' stam ± 5 M. in het zand stonden, zoover was de grond opgehoogd, aanplantingen van varen ter verwildering werden getoond, enkele leden

zie blz 168